
Подасмо уривок з «Велесової книги» (дощечка 376) у перекладі Бориса Яценка.

* * *

Рүшайте, браття наші, племено за племеном, рід за родом
і вийтеся за себе на землі нашій,
яка належить нам і ніколи іншим.

Се бо ми, рүсичі, славимо богів наших співами нашими,
і танцями, й ігрищами, і видовищами на славу їм.

Се бо сядьмо на землю
і візьмемо її до рани своєї,
і натовчем (землю) до неї.

А як по смерті своїй станемо перед Мар-Морією,
та щоб сказала (та): «Не можу винити того,
яко наповнений землею,

і не можу його одділити од неї».

І боги, що там є, скажуть тоді:

«Се рүсич і залишиться ним,
бо взяв землю до рани своєї
і несе її до Нави».

В ті часи, після Кия, князьми обирали багатьох отців,
а князі окремі і всякі після князювання

ставали на вічі простими мұжамн.

І так ставала земля розквітлою,
і вибрані князі дбали про людей і хляби,
одержували і їжу, і всякий пожиток од людей своїх.

Нині маємо інше: і князі полюддя беруть,
і сини владу передають — од отця до сина і аж до правнұка.

До 50-річчя смерті о.Авґустина Волошина

ОСТАННІ ДНІ ПРЕЗИДЕНТА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

*«Хто не знає свого минулого,
Той не достойний свого майбутнього,
Хто не шанє видатних людей свого народу,
Той сам не достойний поваги...»*

Максим Рильський

Відходив в історію 1944 рік. Друга світова війна вступила в свою завершальну стадію. Червертий Український фронт ще перебував на Закарпатті, але своїм вістрям вже був спрямований на Європу. Попереду ще багато запеклих боїв, ти-

сячі людей назавжди залишаться лежати в чужій землі, але, що війні скоро кінець, — знали, мабуть, усі. Разом з фронтом, немов його супроводжуючи, однак, будучи його складовою частиною, просувався вперед і так званий 4-й департамент Смершу. Яке ж завдання було покладено на нього?

*Августин Волошин —
Президент Карпато-Української
держави*

...Працівники Смершу, що зібралися в прокуреній кімнаті, чекали на високе начальство. Перед ними мав виступати не хто-небудь, а сам генерал Ковальчук, комендант департаменту. Прийшов своєчасно, привітався і зразу перейшов до справи:

— *Наші непереможні війська вступають в загарбану фашистами Європу. Війні кінець. Це знаємо не тільки ми, але й тисячі фашистських злочинців та їх прислужників. Вони намагатимуться втекти від заслуженої кари, а ми цього допустити ніяк не можемо...*

Пройшла мить. Генерал виклав на столі якісь форокартки й почав називати прізвища тих, хто на них зображений: Ревай, Долинай, Ключурак, Перевузік...

— *А ось на цю особу, — сказав він, — зверніть особливу увагу. Це — Августин Волошин — колишній президент Карпатської України, який вірою і правдою служив фашистам. Ми маємо достовірні відомості від наших людей у Празі, що він працює ректором Українського Вільного Університету. І врахуйте ще одну обставину... — ним цікавиться Москва.*

Перше знайомство А. Волошина з НКВС відбулося 11 травня 1945 року. Однак тоді все обійшлося. У нього за-

брали ключі від ректорської канцелярії та архів (як нам тепер не вистачає матеріалів цього архіву!). Можливо, для того, щоб «заспокоїти» похилого віку людину, президентові видали бумагу, згідно з нею він міг спокійно продовжувати займатися своєю роботою, не боячись арешту. Та все було далеко не так, як могло здатися на перший погляд. «Недремне око НКВС» уважно слідкувало за кожним кроком, а біля будинку, де він мешкав, постійно чергували енкаведисти.

Біля будинку № 11, що під Ліпками, зупинилася машина чеської поліції. З неї вийшла людина у формі офіцера НКВС. Пройшла мить — і капітан Шибайлов (так звали смершівця) вже відкрив двері будинку. Перекоаний в тому, що виникло якесь непорозуміння, господар показав документи і сказав, що його вже переслухали і звільнили. Офіцер запевнив, що турбуватися не потрібно, залишилося уладнати деякі формальності, незабаром його привезуть додому. Коли машина, в яку Шибайлов запропонував сісти Волошину, під'їхала до Делострелецької, колишній президент зрозумів, що він вже не повернеться додому. В будин-

ку під номером 11 тимчасово розміщувався слідчий відділ Смершу. Звичайно, вівіски, яка б про це говорила, на ньому не було.

Людей у формі НКВС біографія Августина Волошина мало цікавила. Перед ними був фашистський злочинець, якого вимагала Москва. Операція по викраденню президента трималася в таємниці, тим більше, що про нього знав увесь світ. І, здавалося б, що не знайдеться людини, яка коли-небудь розповість про останні дні карпатського президента. Та не так сталося...

У 1948 році в Німеччині вийшли спомини Івана Мондича (*Н.Синевирського*) — «Смерш. Год в стане врага». Автор у 1945 році працював перекладачем у контррозвідці Смершу. Пропонуємо вашій увазі деякі уривки з цієї унікальної книжки.

«Приїхало авто капітана Шибайлова...

— *Здоров, Микола!* — Шибайлов усміхнувся. Його товсте і рожеве лице вистовлювало вдовolenня, що успішно виконав завдання.

— *Пізнаєш?*

Я подивився в сторону кругленького монснпйора, що виступав з авто.

— *Волошин!*

— *Так. Це він. Ваш бувший президент.* — Старик Волошин якось непритомно подивився в мою сторону. Мабуть, він навіть не бачив мене. Його очі блудили десь далеко, в невідомих краях.

— *Куда смотришь, поп? На небо? Поздно! Нужно было раньше богу молиться, а не политикой заниматься.*

Волошин слухав Шибайлова ніби байдуже.

— *Ну валяй, валяй вот с этим бойцом в подвал! Быстрее!*

Волошин поспішав. Він якби все ще не вірив, що його арештовано.

...Я подивився в сторону, куди Волошин віддалявся. Вояк ударив прикладом його в спину...»

Через деякий час Августина Волошина перевезли до Москви і помістили в одну з камер Лефортовської тюрми. Почалися допити... Перший, другий, третій. По коридору Лефортовської тюрми йшла людина. Хто її знав раніше, відразу замітив би, як різко вона змінилася. Августина Волошина вели на черговий, четвертий допит. Він виявився для 70-річного колишнього президента останнім. Після нього стан здоров'я Волошина різко погіршився, і його перевели в Бутирську тюрму, яка вважалася «кращою». Ми не знаємо істинних причин смерті, яка наступила на 52-й день після арешту. Ми можемо тільки здогадуватися, бо які методи використовували послідовниками Держинського, добре відомо. Представники радянського уряду, які несуть пряму відповідальність за смерть А.Волошина, повідомили президента Чехословаччини Е.Бенеша, що Волошин помер 19 липня 1945 року на параліч серця.

Академік Дмитро Яворницький писав у своїй автобіографії:

«Моїм правилом в жігті було працой... працой до тих пір, поки служать тобі руки і поки б'ється живе серце в твоїх грудях, працой на користь твого народу і для блага Вітчизни, дорогої тобі».

Ці слова можна з повним правом сказати і про Августина Волошина.

М.В.